

Zenon Guldon

"Ziemiańskie dobra kulturowe w województwie kieleckim (1944-1946)", Stefan Iwaniak, Kielce 1996 : [recenzja]

Rocznik Muzeum Narodowego w Kielcach 19, 455

1998

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

nego wydawnictwa. Dodać można, że zakład rejowski funkcjonował do 1901 r.

Omawiane wydawnictwo poza tekstem kroniki zawiera obszernie komentarze tekstowe i rzeczowe, słownik wyrazów technicznych i obcojęzycznych oraz indeksy: osobowy i nazw geograficznych. W sumie otrzymaliśmy istotny dokument do dziejów polskiego górnictwa i hutnictwa w XIX w.

Zenon Guldon

STEFAN IWANIAK: ZIEMIAŃSKIE DOBRA KULTUROWE W WOJEWÓDZTWIE KIELECKIM (1944–1946), Kielce 1996, Wyższa Szkoła Pedagogiczna, ss. 289

Omawiana praca dotyczy ważnego problemu losów podworskiego mienia kulturowego na Kielecczyźnie w latach 1944–1946. Autor, którego rozprawa doktorska dotyczyła reformy rolnej¹, już wcześniej zajmował się kwestią podworskich księgozbiorów i innych dóbr kulturowych². Praca, poza wstępem i zakończeniem, składa się z czterech rozdziałów, w których Autor omawia kolejno ekonomiczną likwidację ziemiaństwa, losy podworskiego dziedzictwa kulturowego w czasie wojny i w okresie bezpośrednio po jej zakończeniu, zabezpieczenie, przejmowanie i rewindykację mienia podworskiego w latach 1944–1946, a także aktualne problemy reprivatyzacji podworskich dóbr kulturowych.

W świetle zachowanych źródeł trudno ustalić wysokość strat w zakresie ziemiańskich dóbr kulturowych. Przyjmuje się, że z około 15 tys. jednostek (druki i rękopisy) w bibliotece chroberskiej zachowało się jedynie ponad 6 tys. egzemplarzy³. Ze sporządzonego w 1940 r. przez G. Labudę kodeksu dyplomatycznego Ordynacji Myszkowskiej wynika, że w archiwum chroberskim znajdo-

wało się 107 dokumentów pergaminowych z lat 1373–1788⁴. Obecnie w zbiorach Archiwum Państwowego i Muzeum Narodowego w Kielcach znajdują się 64 dokumenty, co stanowi około 60 proc. stanu z okresu wojny⁵.

Sporo miejsca Autor poświęca charakterystyce i wartości przejętego mienia kulturowego (s. 158–197). Problem ten wymaga szczegółowych studiów specjalistów z zakresu różnych dyscyplin naukowych, zwłaszcza archiwistów, bibliologów i historyków sztuki. To samo dotyczy wykorzystania przejętych dóbr w dotychczasowej literaturze naukowej. Tak na przykład archiwa Małachowskich i Platearów z Białaczowa stały się podstawą rozprawy o gospodarstwie wiejskim w dobrach białaczowskich w latach 1777–1939⁶. Przy omawianiu akt podworskich przejętych przez kieleckie Archiwum Państwowe warto chyba uwzględnić przewodnik po zasobie tego archiwum⁷.

Omawiana praca porusza ważny i aktualny problem losów i stanu zachowania podworskiego mienia kulturowego. Ocena jego wartości wymaga jeszcze badań szczegółowych.

Zenon Guldon

¹ S. Iwaniak *Reforma rolna w województwie kieleckim w latach 1944–1945*. Warszawa 1975

² S. Iwaniak *Akcja zabezpieczenia dóbr podworskich na Kielecczyźnie w latach 1944–1946*. „Rocznik Muzeum Świętokrzyskiego” t. 10: 1977, s. 149–198; tenże: *Dobra kulturowe na Kielecczyźnie*. W: *Pisarze regionu świętokrzyskiego*. Red. J. Paclawski. Kielce 1987, s. 126–168; *Księgozbiory podworskie województwa kieleckiego w latach 1944–1946*. „Rocznik Biblioteki Narodowej” t. 11: 1975, s. 249–277

³ S. Iwaniak *Akcja...*, s. 186; tenże: *Księgozbiory...*, s. 275

⁴ *Codex Myszkowianae Ordinationis diplomaticus*. Oprac. G. Labuda. Chroberz 1940. Mps w Bibliotece PAN w Krakowie, rkps 5637

⁵ A. Herc *Dokumenty przedrozbiorowe z Archiwum Ordynacji Myszkowskich*. „Studia Kieleckie” 1983 nr 3, s. 80–81

⁶ J. Piwek *Gospodarstwo wiejskie w dobrach białaczowskich w latach 1777–1939*. Kielce 1979. Mps w Bibliotece Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Krakowie. Zob. też tenże *Gospodarstwo chłopskie w dobrach białaczowskich w latach 1777–1864*. Kielce 1982

⁷ *Archiwum Państwowe w Kielcach i jego oddziały w Jędrzejowie, Pińczowie i Starachowicach. Przewodnik po zasobie archiwalnym*. Red. S. Marcinkowski. Warszawa–Łódź 1993, s. 249–256